

Til Kunnskapsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Oslo 15. desember 2008
Referanse: 08-1997/ HMN

Høringsuttalelse om forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) viser til brev datert 4. november 2008 fra Kunnskapsdepartementet om forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringslova) og forslag til endringer i lov 4. juli 2008 nr. 83 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova).

Forslaget omfatter endringer på følgende områder:

- Plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.-4 årstrinn (pkt. 2)
- Bestemmelsene om organisering av elevene i grupper (pkt. 3)
- Plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen (pkt. 4)
- Minoritetsspråkelige elevers rett til utvidet opplæring i videregående opplæring (pkt. 5)
- Plikt til foreldresamarbeid i grunnskole- og videregående opplæring (pkt. 6)
- Rett og plikt til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen (pkt. 7)
- Bestemmelsene som gjelder private skoler for funksjonshemmede (pkt. 8)
- Skolepenger for særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett (pkt. 9)

HLF har behandlet endringsforslagene og ønsker å uttale seg til forslagene om endring av punkt 2, 3, 4, 5 og 6.

HLF er Norges største interesseorganisasjon for funksjonshemmede, og representerer landets 600. 000 hørselshemmede. HLF er en organisasjon i kraftig vekst, og har ca. 55.000 medlemmer og øker med 150 nye medlemmer hver uke. En viktig gruppe som HLF arbeider for er tunghørte og CI-opererte barn i skolealder. Å være hørselshemmet innebærer et kommunikasjonshandikap.

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) slutter seg til Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) sin uttalelse, og ønsker i denne sammenheng å supplere FFO.

HLFs oppsummering av innspill

- HLF støtter forslaget om forsterket opplæring, men vil presisere at det må skje en kompetanse- og kunnskapsheving i skolen, og det er nødvendig med økt lærertetthet for denne gruppen elever. For å øke fagkompetansen blant lærere bør det ansettes audiopedagoger og logopeder som har hørselsfaglig kunnskap.
- HLF ber om at gis retningslinjer for klassestørrelse for tunghørte og CI-opererte elever der antall elever i klassen skal være maks 15. Maks 15 er nødvendig for at elevene skal få et forvarlig pedagogisk undervisningstilbud.
- HLF støtter forslaget om å lovfeste plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnskoleopplæringen.

- HLF vil presisere at hørselshemmede elver også må få rett til utvidet opplæring i videregående opplæring
- HLF ber om at foreldresamarbeid i grunnskole og videregående opplæring også omhandler helsevesenet, ettersom et barn som bruker høreapparat eller CI, jevnlig har behov for kontroller ved øre-nese-hals eller til rutinesjekk ved Rikshospitalets CI-team. Helsepersonell innenfor audiologi vil gi råd

Kort begrepspresisering¹

Tunghørt er en person med hørselstap som primært utnytter hørselsresten til å oppfatte andres tale og kontrollere egen stemme. Dette gjøres med eller uten høreapparat, eller annet hørselsteknisk utstyr.

Cochleaimplantat (CI) er et elektronisk apparat som gir muligheten for hørselsinntrykk for barn, unge og voksne som er født eller blitt døve. Cochleaimplantatet består av to deler. Den ytre delen av apparatet består av en mikrofon, en taleomformer og en sender. Den indre delen består av en mottaker som bringer signalene videre til elektrodene som er operert inn i sneglehuset (Cochlea). CI-opererte barn kan bli talespråklige, og vil fungere som tunghørte. En forutsetning er systematisk tale- og lyttetrening fra dag en etter lydpåsetting av CI-apparatet.

Hvert år blir ca. 0,25 % av alle barn som fødes, født med en eller annen form for hørselshemming. Totalt antas det er det er 2500-3000 barn i utdanningsløpet (0-18 år). I 1.-4. klasse tilsvarer det rundt 600 tunghørte og CI-opererte barn.

Pkt. 2 Forslag om å lovfeste plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.-4 årstrinn

HLF mener at det er positivt at forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.-4. trinn tas med som ny bestemmelse i opplæringsloven. HLF er også glade for at departementet selv presiserer at det ikke skal gå utover den enkeltes elevs rett til spesialundervisning.

HLF ønsker å presisere at begrepet ”forsterket opplæring” kan oppfattes som en ny form for undervisning opp mot de former for undervisning og begreper som benyttes innenfor undervisningen i dag, dvs. ordinær undervisning, tilpasset undervisning og spesialundervisning. For å unngå at dette kan misforstås kan ”plikt til å styrke opplæringstilbudet” personell- og kompetansemessig være en bedre formulering.

For hørselshemmede barn er tidlig innsats og aktiv språkopplæring og språkstimulering helt nødvendig for å tilære seg et begrepsapparat og lære seg å lese og skrive. Stortingsmelding nr. 16 (2006-2007) ”tidlig innsats for livslang læring²” setter fokus på at tidlig innsats må til for å få iverksatt livslang læring. For tunghørte og CI-opererte er tidlig innsats helt nødvendig for at de skal lære det daglige språk og den daglige tale for å fungere i samfunnet. Tale- og språkutvikling er essensielt for barns videre kommunikative ferdigheter. Behovet for språkopplæring og språkstimulering er høyst nødvendig i tidlig alder. En betingelse for å så iverksatt tidlig innsats er at det er den faglige kompetansen og kunnskapen hos fagpersonellet er tilfredsstillende.

¹ Ord og uttrykk fra hørselsfeltet: Nedre Gausen kompetansesenter, 2005

² Stortingsmelding nr. 16 (2006-2007) Tidlig innsats for livslang læring. Ingen stod igjen.. Kunnskapsdepartementet

I dag er det store kunnskapsmangler i den norske skolen blant lærere om hva et kommunikasjonshandikap og hørselshemming er. HLF får stadig henvendelser fra foreldre som opplever at lærere ikke har forståelse for hva et hørselstap er, og hvilke enkle grep som kan gjøres for å gjøre skolehverdagen lettere for tunghørte og CI-opererte barn. Den norske skole og skoleeiere må få kompetanseheving og økt kunnskap om kommunikasjonshandikap, hvilke pedagogiske grep som bør iverksettes og om teknisk tilrettelegging.

Det er høyst nødvendig at det skjer en kompetanse- og kunnskapsheving i skolen, og det er nødvendig med økt lærertetthet for denne gruppen elever. For å øke fagkompetansen blant lærere bør det ansettes audiopedagoger og logopedeser som har hørselsfaglig kunnskap. Det må også være spesialpedagoger tilstede i klassene ved forsterket opplæring, som kan teste hva tunghørte elever faktisk har fått med seg av informasjon og kunnskap om tema som gjennomgås i klassen.

Faglig kvalitet og kompetanseheving³ i skolen innebærer at en rekke faktorer må sees i sammenheng. Små gruppestørrelser, begrepsinnlæring, tilrettelegging for tunghørte elever og lærenes kompetanse er sentrale elementer for å få en bedre skolesituasjon for tunghørte elever.

Pkt. 3 Bestemmelsene om organisering av elevene i grupper

HLF får stadig henvendelser fra foreldre som fortviler over at deres tunghørte og CI-opererte barn blir plassert i store klasser, med opptil 30 elever. Dette er ikke faglig pedagogisk forsvarlig for disse barna, som faller utenfor, både faglig og sosialt.

Klasse- og gruppestørrelse er et velkjent problem for tunghørte. Mange tunghørte går i dag i store klasser med 30 elever. Ved store klasser/grupper øker antall kommunikasjonsrelasjoner i gruppen. I en klasse med 28 elever og 2 lærere er antall kommunikasjonsrelasjoner 435. Blir klassen/ gruppa derimot halvert til 12 elever og 1 lærer, synker antall kommunikasjonsrelasjoner i gruppa til 78. Det er helt nødvendig med små klasse- og gruppestørrelse for en tunghørt elev fordi ved for store grupper vil bli passiv og miste mye informasjon som blir gitt i skoletimene.

HLF er videre bekymret for dagens situasjon med økende grad av segregert tilbud. Mange hørselshemmede elever faller utenfor skole- og læringssituasjon.

HLF mener at alle elever bør ha rett til å tilhøre en klasse. For hørselshemmede elever er det enklere å tilpasse spesialundervisning og tilpasset opplæring når det er en klasse. Stabile og vedvarende grupper har positiv effekt for læringen. Hørselshemmede er helt avhengig av stabile klassestørrelse og stabile læringsforhold. Derfor er det helt nødvendig at klassen ikke blir for stor, særlig når det er elever med nedsatt hørsels som har behov for særskilt tilrettelegging.

- Klassestørrelse må være på **maks 15 elever** per klasse/gruppe, for å oppnå en optimal læringssituasjon.
- Lærer vil oppdage og kunne teste tunghørte elever bedre i små gruppenheter. Lærers hørselsfaglig **kompetanse** er avgjørende for hvordan lærer følger opp og tester tunghørte og Ci-opererte i fagstoff.
- **Skjevfordelingsmetoden** innebærer at en deler inn klasser og grupper i ulike gruppestørrelser, hvor tunghørte bevisst får mindre antall i sin gruppe. Inndeling i små

³ Stortingsmelding nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen. Kunnskapsdepartementet

grupper ved innlæring av nytt stoff i læringssituasjonen sikrer en tilpasset opplæring for tunghørte ved at skolesituasjonen blir tilpasset behovet.

- Inndeling av klassen i to i basisfagene: norsk, engelsk og matematikk.

HLF ber om at gis retningslinjer for klassestørrelse for tunghørte og CI-opererte elever der antall elever i klassen skal være maks 15. Maks 15 er nødvendig for at elevene skal få et forvarlig pedagogisk undervisningstilbud.

HLF vil bemerke at det er viktig at lovens formulering om elevenes rett til kontaktlærer blir presisert. Slik vil det sikre at det aldri oppstår uklarheter med hensyn til hvilken kontaktlærer som har ansvar for den enkelte elev og samtidig tydeliggjør at denne læreren også har ansvar for elevens opplæringstilbud. Det siste har etter HLFs mening ikke vært helt klart i dagens lovtekst. Tilføyelsen er understreket:

”Klassen eller basisgruppa skal ha ein eller fleire lærarar (kontaktlærer) som har særleg ansvar for dei praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjeremåla som gjeld klassen eller basisgruppa, mellom anna kontakten med heimane.” Kvar elev skal vere knytt til ein lærar (kontaktlærer), som og har ansvar for eleven sitt opplæringstilbud.

Pkt. 4 Plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen

HLF støtter forslaget om å lovfeste plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnskoleopplæringen.

Riksrevisjonens undersøkelse av opplæringen i grunnskolen⁴ i 2006 avdekket blant annet at etter rektorenes vurdering er det mangler ved sentrale forutsetninger for tilpasset opplæring (Riksrevisjonen (2005-2006):8). Et annet sentralt moment er lærers kompetanse ikke er tilfredsstillende i forhold til å gi tilpasset opplæring (ibid). Et annet viktig funn som Riksrevisjonen avdekker er at flere skoler ikke får føringer fra skoleeier, som er kommunen i føringer på rapportering til skoleeier. Dermed svikt i forhold til kontrollrutiner. Riksrevisjonen avdekket videre at kommunene har som skoleeier mangelfull informasjon om viktige deler av skolens undervisningstilbud, noe som er urovekkende, og som underbygger argumentene for og lovfest plikt til årlig rapport.

Riksrevisjonens undersøkelse bekrefter det HLF i mange år har etterlyst i den norske skole, som da er økt kompetanseheving blant lærere, rektorer og skoleeier om å tilrettelegge og sørge for et tilpasset opplæringstilbud for tunghørte og CI-opererte barn i skolesituasjonen.

HLF ber om at det settes bestemte kriterier som hver skole må svare på. Det må opprettes kontrollrutiner for å følge opp barn og unge med nedsatt funksjonsevne i forhold til teknisk tilrettelegging, lærertetthet og andre faktorer som er viktig i skolehverdagen. Blant annet for å sikre at det avdekkes mangler ved den enkeltes skoles tilrettelegging for elever med nedsatt hørsel, både faglig og teknisk.

Pkt. 5 Minoritetsspråkelige elevers rett til utvidet opplæring i videregående

HLF støtter minoritetsspråkelige elevers rett til utvidet opplæring i videregående skole.

HLF vil påpeke at det er en gruppe som faller utenfor, som også bør få rett til utvidet opplæring i videregående. Gruppen tunghørte og hørselshemmede som ikke er døve, bør også

⁴ Riksrevisjonens undersøkelse av opplæring i grunnskolen. Dokument nr. 3:10 (2205-2006)

få muligheten til utvidet opplæring. For hørselshemmede kan videregående være en krevende periode, både faglig og sosialt. Mange hørselshemmede sliter med manglende begrepsforståelse fra ungdomsskolen, og vil dermed henge igjen på et tidlig tidspunkt i videregående. Ved å sikre retten til utvidet opplæring i videregående, vil flere også få muligheten til å få gjennomført videregående skole. Samtidig som de kan ta seg høyere utdanning.

Pkt 6. Plikt til foreldresamarbeid i grunnskole- og videregående opplæring

HLF er positive til at departementet foreslår plikt til foreldresamarbeid i grunnskole- og videregående opplæring. For barn som er tunghørte eller CI-opererte er det et særlig stort behov for en tett oppfølging mellom skole og foreldre, og det trengs til og med videregående skole.

HLF savner derimot at det ikke er lagt opp til et samarbeid med helsevesen i de tilfellene der barna er i kontakt med helsevesenet av ulike grunner. Barnas behov må sees i en sammenheng. Et CI-opererte barn har behov for tett oppfølging fra både foreldre, skole og helsevesenet de første årene. Derfor må det tilrettelegges for at det blir koordinert mellom de ulike aktørene.

Et godt samarbeid mellom skole og hjem sikrer en god oppfølging av eleven. Oppfølgingen vil fange opp når eleven har behov for ekstra tiltak eller om eleven har behov for andre konkrete tiltak i sin skolesituasjon.

HLF ber om at foreldresamarbeid i grunnskole og videregående opplæring også omhandler helsevesenet, ettersom et barn som bruker høreapparat eller CI, jevnlig har behov for kontroller ved øre-nese-hals eller til rutinesjekk ved Rikshospitalets CI-team. Helsepersonell innenfor audiologi vil gi råd

Med hilsen

Hørselshemmedes Landsforbund

Knut Magne Ellingsen
Forbundsleder

Geir Lippestad
Generalsekretær